

STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Monitoring van de Surinaamse Economie Baselinescenario en andere scenario's met het Suryamodel

Halfjaarlijks verslag

Datum: 24 april 2018

Inleiding

In het kader van het monitoren van de Surinaamse economie bij de uitvoering van het Ontwikkelingsplan (OP) 2017-2021, worden er twee halfjaarlijkse verslagen uitgegeven met de analyse van het verloop van een aantal geselecteerde indicatoren van het afgelopen jaar en de vooruitzichten voor de komende vier jaren. Deze exercitie wordt uitgevoerd in drie scenario's namelijk het baselinescenario, het voorzichtigte groeiscenario met beleidspakket en het gewenst groeiscenario met beleidspakket.

Voor het doorrekenen van de economische vooruitzichten wordt primair gebruik gemaakt van het macroeconomisch Suryamodel¹ en het Bruto Binnenlands Product (BBP)-rekenmodel van de Stichting Planbureau Suriname (SPS). Met de laatste update van data van de vier macroeconomische sectoren (de reële sector, de overheidssector, de betalingsbalans en de monetaire sector) over 2017 zijn de modellen gevoed en aan de hand van een aantal assumpties en relevante beleidsmaatregelen zijn de projecties gemaakt voor 2018-2021.

Het baselinescenario

De assumpties van het baselinescenario zijn gebaseerd op een voortzetting van het beleid en de groeitrend van de belangrijkste exportsectoren in 2017.

Assumpties

In het baselinescenario zijn de volgende assumpties met betrekking tot de goudsector, de aardoliesector, de niet-mineralensector, de overheidsfinanciën en de wisselkoers verwerkt.

- *De goudsector:*

Het productie- en exportvolume van de goudsector neemt in 2018 met circa 15 procent toe, vanwege een verhoogde productie van Newmont Suriname. In 2019 is de goudproductie vrijwel gelijk aan die van 2018, enerzijds vanwege een afname van de productie van Newmont Suriname en anderzijds vanwege een toename van de productie van Rosebel Gold Mine (RGM) door de exploitatie van haar nieuwe concessiegebied in Saramacca. De productie neemt in 2020 en 2021 met respectievelijk circa 5 procent af en circa 2 procent toe.

De wereldmarktprijs voor goud neemt jaarlijks af met 1 procent en ligt rond de USD 1.220 per troy ounce voor de periode 2018-2021 (Wereldbank, oktober 2017 projectie).

- *De aardoliesector:*

De productie van ruwe aardolie groeit met circa 1 procent op jaarbasis, terwijl de productie van verwerkte aardolie harder stijgt met circa 7 procent op jaarbasis. Van deze productie zal circa een derde deel lokaal worden afgezet, terwijl de rest geëxporteerd wordt.

De wereldmarktprijs voor ruwe aardolie neemt toe met circa 1 procent in 2018-2021 en ligt rond USD 59 per barrel (Wereldbank, oktober 2017 projectie).

---

¹ Het Suryamodel is in de periode oktober-december 2017 gereviseerd. Hierbij is de dataset gevalideerd voor de periode 2005-2017 en zijn een aantal vergelijkingen geactualiseerd.

- *De niet-mineralensector:*
De productie komt langzaam op gang en gaat van 0 procent groei in 2017 naar een marginale groei van 0,6 procent in 2018 en in de daaropvolgende jaren is de groei circa 3 procent.
- *De overheidsfinanciën:*
  - Bij de overheidsuitgaven is er in 2018-2021 sprake van een looncompensatie van 3 procent op jaarbasis.
  - De materiële uitgaven stijgen in 2018 sterker vanwege betalingen (circa SRD 500 miljoen) van goederen en diensten, die in 2017 zijn verbruikt.
  - De verkiezingsuitgaven voor 2020 zijn geprojecteerd op SRD 134 miljoen².
  - De kapitaaluitgaven stijgen minimaal in 2018-2021.
- *De Wisselkoers:*
De wisselkoers (USD/SRD) blijft voor 2018-2021 op het niveau van 2017, namelijk 1/7,6.

Tabel 1. Resultaten baselinescenario maart 2018

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector:					
Economische groei (in %)	1,5	2,7	1,5	2,1	2,4
BBP per capita in USD	5.957	6.603	6.604	6.751	6.908
BBP lopende marktprijzen in mln SRD	25.055	29.857	32.296	33.701	35.504
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-1,2	4,3	1,2	0,0	-0,3
Netto reële lonen overheid (% verandering)	-1,6	-5,9	-1,6	-0,1	0,4
Consumptie van de gezinnen (% verandering)	-26,5	-8,1	3,5	8,0	2,2
Consumptie van de overheid (% verandering)	-19,6	48,5	-0,9	7,9	-9,4
Totale investeringen in mln USD	1,103	1,000	1,157	1,387	1,574
Arbeidsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	-3,9	2,2	2,3	1,9	2,4
Sector overheid:					
Totale inkomsten in mln SRD	4.160	5.198	5.344	5.620	6.315
Belastinginkomsten	3.024	3.827	3.854	4.062	4.705
Niet-belasting inkomsten	1.136	1.371	1.490	1.559	1.610
Schenken	0	0	0	0	0
Totale uitgaven in mln SRD	6.347	7.094	7.304	7.585	7.605
Personele uitgaven	1.901	1.958	2.017	2.077	2.140
Subsidies	1.723	1.740	1.794	1.820	1.846
Materiële uitgaven	1.073	1.584	1.633	1.790	1.681
Interest	687	790	805	829	853
Kapitaaluitgaven	964	1.023	1.055	1.070	1.085
Overall balance (financieringstekort) in % BBP	-8,7	-6,4	-6,1	-5,8	-3,6
Trekkingen op buitenlandse leningen in mln USD	314	150	150	100	100
Binnenlandse financieringssaldo in % BBP	-2,1	9,1	3,3	3,7	3,5
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	89	75	69	69	70
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	73	63	64	66	66
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln USD	2.112	2.449	2.428	2.332	2.374
<i>Waarvan exporten mineralensector in mln USD</i>	1.541	1.833	1.801	1.707	1.737
Importen goederen en diensten in mln. USD	1.721	1.623	1.773	1.972	2.127
Saldo lopende rekening in % BBP	10,4	18,0	13,9	8,2	7,9
Saldo kapitaalrekening in % BBP	-2,5	-7,0	-2,7	-3,4	-4,9
Saldo statistische verschillen in % BBP	-7,9	-6,6	-6,1	-5,9	-5,6
Monetaire sector:					
Internationale reservepositie in mln USD	426	499	598	570	498
Importdekking in maanden	3,0	3,7	4,1	3,4	2,8
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
Inflatie (in %)	22,0	8,9	4,6	3,1	2,6
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	68	80	93	97	100

Bron: Suryamodel maart 2018

² De geprojecteerde verkiezingsuitgaven zijn gebaseerd op de gerealiseerde uitgaven in 2015 van SRD 60 miljoen gecorrigeerd met inflatie in de periode tot en met 2020.

Analyse en Projectie 2017-2021

De economische groei in 2017 is voornamelijk gebaseerd op de groei van de mineralensector. Deze trend wordt in 2018 voortgezet; de groei is geprojecteerd op circa 2,7 procent in genoemd jaar. In 2019-2021 zal de economische groei minder snel toenemen tot 2,4 procent in 2021. In deze periode zal de groei in grotere mate gedragen worden door de niet-mineralensector, die geprojecteerd is op circa 3 procent groei.

De overheidsinkomsten zullen door deze ontwikkeling sterk stijgen (met circa 25 procent), terwijl de overheidsuitgaven minder sterk zullen stijgen (met circa 9 procent) in 2018 ten opzichte van 2017. Hierdoor wordt het financieringstekort van de overheid teruggebracht van 8,7 procent in 2017 tot 6,4 procent in 2018. Het tekort neemt jaarlijks verder af tot 3,6 procent in 2021 omdat de overheidsinkomsten in de periode 2018-2021 sneller zullen toenemen dan de uitgaven.

Rekening houdend met trekkingen op (bestaande) buitenlandse leningen van circa USD 150 miljoen en aflossingen van circa USD 80 miljoen in 2018, zal het tekort voor een groot deel gefinancierd moeten worden met nieuwe binnenlandse schulden, wat de liquiditeitsmassa zal doen stijgen en zal leiden tot een inflatie van circa 9 procent en een stijgende liquiditeitsquote tot circa 80 procent³ in 2018. De afname van de inflatie van 22 procent in 2017 naar circa 9 procent in 2018 is het als gevolg van stabiliteit van de wisselkoers. De schuld-BBP ratio's zullen in 2018 ten opzichte van 2017 afnemen, vanwege een sterker dan de schuldpositie groeiende nominale BBP in betrokken jaren.

Vanwege de inflatie van circa 9 procent, zal de koopkracht in 2018 verder afnemen en zal de consumptie van gezinnen dit jaar in mindere mate afnemen (met circa 8 procent) dan in 2017 (met circa 26 procent). De investeringen van de private sector en de olie-importen zullen afnemen in 2018 ten opzichte van 2017, waardoor de importen zullen dalen met circa 6 procent in 2018.

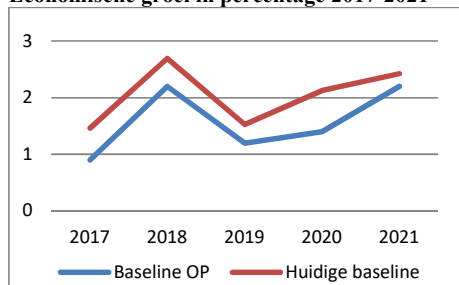
Door de productie- en exportvolumegroei van goud zullen de exporten met circa 16 procent stijgen in 2018 ten opzichte van het voorafgaand jaar. De internationale reservepositie neemt toe tot USD 499 miljoen in 2018, wat een importdekking van 3,7 maanden vertegenwoordigt in genoemd jaar.

Het aantal arbeidsplaatsen bij de bedrijven zal vanaf 2018 geleidelijk aan stijgen. Inflatie neemt af tot 2,6 procent in 2021. Stijgende consumptie en investeringen in de periode 2018-2021 met als gevolg stijgende importen, een negatief saldo op de kapitaalrekening en negatieve statistische verschillen⁴, leiden tot een dalende internationale reservepositie tot circa USD 490 miljoen in 2021. Hierdoor komt de importdekking onder de 3 maanden te liggen, wat een zere druk zal uitoefenen op de wisselkoers.

Afwijking ten opzichte van het baselinescenario OP 2017-2021

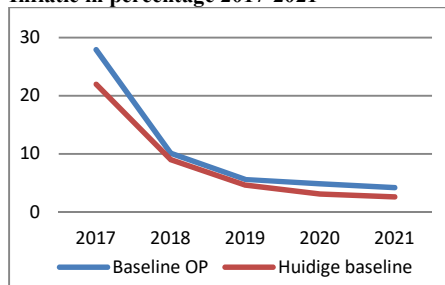
In de onderstaande grafieken worden de afwijkingen van enkele geselecteerde indicatoren in de huidige baseline ten opzichte van de baseline in het OP gepresenteerd.

**Figuur 1. Baseline (Huidige en OP):
Economische groei in percentage 2017-2021**

Bron: Suryamodel 2017, maart 2018

**Figuur 2. Baseline (Huidige en OP):
Inflatie in percentage 2017-2021**

Bron: Suryamodel 2017, maart 2018

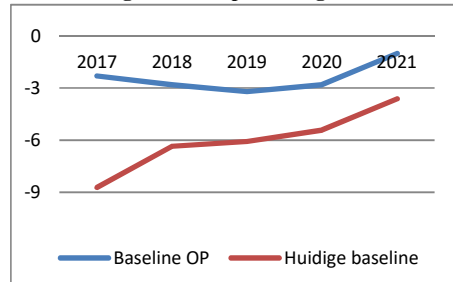
De trend van de meeste indicatoren in de huidige baseline, is in lijn met die van het OP, slechts het niveau verschilt (zie figuren 1,2,3 en 4). Zo is de wisselkoers die constant op SRD 7 voor 1 USD was

³ Een stijgende liquiditeitsquote kan op den duur leiden tot kapitaalafvloeiing van vreemde valuta naar het buitenland, als er geen vertrouwen meer is in de stabiliteit van de economie. Deze indicator moet goed gemonitord en met beleid beïnvloed worden.

⁴ Het item Statistische verschillen van de betalingsbalans vertoont vanaf 2008 steeds een negatief saldo. In de afgelopen 3 jaren bedroeg dit saldo circa USD 250 miljoen.

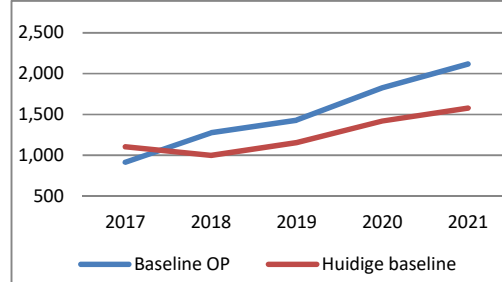
in het OP, nu verhoogd naar SRD 7,55 voor 1 USD (het niveau van ultimo 2017). Het financieringstekort in het OP was gemiddeld 2,5 procent in 2017-2021, terwijl het tekort in de huidige baseline gemiddeld op 6 procent is geprojecteerd, vanwege een tekort in 2017 dat minder hard is afgenomen ten opzichte van 2016 (zie figuur 3). Ook het niveau van de investeringen in de huidige baseline is naar beneden aangepast en vertoont een daling in 2018 ten opzichte van het stijgend verloop in het OP (zie figuur 5).

**Figuur 3. Baseline (Huidige en OP):
Financieringstekort in percentage 2017-2021**

Bron: SPS Suryamodel 2017 en maart 2018

**Figuur 4. Baseline (Huidige en OP):
Totale investeringen in miljoen USD 2017-2021**

Bron: SPS Suryamodel 2017 en maart 2018

Het voorzichtig groeiscenario met beleidspakket

Bij het voorzichtig scenario worden de vooruitzichten van de wereldmarktprijzen van onze belangrijkste exportsectoren voorzigtiger voorgesteld. Voorts wordt een mogelijk pakket van beleidsmaatregelen geïncorporeerd bij het doorrekenen van de indicatoren voor 2018-2021.

Assumpties

In het voorzichtig groeiscenario met beleidspakket zijn de volgende assumpties met betrekking tot de goudsector, de aardoliesector en de overheidsfinanciën opgenomen.

- *De goudsector:*
Ten opzichte van de baseline daalt de goudprijs in 2019 met 2 procent en in 2019-2021 met 2,5 procent. De goudexport wordt lager ingeschat, namelijk 2,5 procent lager in 2018 en 4 procent lager in 2019-2021.
- *De aardoliesector:*
De wereldmarktprijs van aardolie wordt lager ingeschat en zal in 2018-2021 gemiddeld USD 54 per barrel zijn in plaats van het gemiddelde van USD 59 per barrel van de baseline.
- *De overheidsfinanciën:*
  - De belasting toegevoegde waarde (btw) wordt in juli 2018 ingevoerd en de verwachte extra inkomsten in 2018, 2019 en 2020 zijn respectievelijk SRD 103, SRD 602 en SRD 725 miljoen⁵.
  - Om de reële lonen van de overheid na de invoering van btw op het niveau van 2017 te handhaven, is er sprake van een extra looncompensatie in 2018 en 2019 van respectievelijk 6,5 procent en 1,5 procent.
  - Vanwege de verkiezingen stijgen de personele lasten van de overheid in 2020 met ongeveer 11 procent⁶ naast de materiële verkiezingsuitgaven van SRD 134 miljoen.

Analyse en Projectie 2017-2021

De economie zal in het voorzichtig groeiscenario gedurende de periode 2017–2021 gemiddeld met 0,9 procent groeien (zie tabel 2). Dat is gemiddeld 1,2 procent lager dan de gemiddelde groei in het baselinescenario. De dalende groeicijfers zijn het gevolg van een afname van de exporten in de

⁵ De resultaten van de btw invoering zijn gebaseerd op berekeningen van een consultant uitgaande van een tarief van 15 procent en verlichting van de directe belastingsdruk voor de bevolking.

⁶ In de afgelopen twee verkiezingen (2010 en 2015) is het gebleken dat de personele lasten van de overheid, naast de normale verkiezingsuitgaven met circa 11 procent stegen.

periode 2019-2021 met gemiddeld 5 procent op jaarbasis, door lagere wereldmarktprijzen voor onze voornaamste exportproducten, goud en aardolie.

Deze ontwikkeling zal leiden tot een afname van de overheidsinkomsten uit de mineralensector, maar door het invoeren van de btw, stijgen de totale overheidsinkomsten in 2018-2021. En ondanks de extra looncompensatie en de verkiezingsuitgaven in deze periode, is het financieringstekort in 2018 (-6,5 procent) vrijwel op hetzelfde niveau als in het baselinescenario (-6,4 procent) en in de daaropvolgende jaren op een lager niveau. Het financieringstekort is gemiddeld 5,4 procent in de referentieperiode.

De effectieve schuld-BBP ratio zal afnemen van 73 procent in 2017 naar 64 procent in 2018, vanwege een sterker dan de schuldpositie van de staat stijgende nominale BBP. In de jaren daarna blijft deze ratio stabiel rond de 64 procent.

Tabel 2. Resultaten voorzichtig groeiscenario met beleidspakket maart 2018

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector:					
Economische groei (in %)	1,5	1,7	-0,9	1,2	1,1
BBP per capita in USD	5.957	6.601	6.522	6.602	6.647
BBP lopende marktprijzen in mln SRD	25.055	26.915	27.420	28.149	28.742
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-1,2	4,7	0,6	0,3	0,9
Netto reële lonen overheid (% verandering)	-1,6	1,5	-0,2	7,5	-0,4
Consumptie van de gezinnen (% verandering)	-26,5	-7,1	1,5	7,2	1,3
Consumptie van de overheid (% verandering)	-19,6	48,4	-2,6	7,6	-10,1
Totale investeringen in mln USD	1.103	1000	1162	1380	1560
Arbeidsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	-3,9	1,7	0,4	0,2	1,3
Sector overheid:					
Totale inkomsten in mln SRD	4.160	5.272	5.811	6.279	6.983
Belastinginkomsten	3.024	3.900	4.322	4.696	5.343
Niet-belasting inkomsten	1.136	1.372	1.489	1.583	1.641
Schenken	0	0	0	0	0
Totale uitgaven in mln SRD	6.347	7.218	7.464	7.915	7.936
Personele uitgaven	1.901	2.082	2.175	2.415	2.487
Subsidies	1.723	1.740	1.794	1.820	1.846
Materiële uitgaven	1.073	1.584	1.633	1.790	1.681
Interest	687	790	807	822	837
Kapitaaluitgaven	964	1.023	1.055	1.070	1.085
Overall balance (financieringstekort) in % BBP	-8,7	-6,5	-5,1	-4,9	-2,7
Trekkingen op buitenlandse leningen in mln USD	314	150	150	100	100
Binnenlandse financieringssaldo in % BBP	-2,1	9,2	2,3	2,7	2,6
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	89	76	68	67	67
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	73	64	63	65	64
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln. USD	2.112	2.400	2.278	2.104	2.059
<i>Waarvan exporten mineralensector in mln USD</i>	1.541	1.789	1.698	1.569	1.556
Importen goederen en diensten in mln USD	1.721	1.608	1.714	1.881	2.010
Saldo lopende rekening in % BBP	10,4	17,2	12,5	6,8	5,8
Saldo kapitaalrekening in % BBP	-2,5	-7,0	-2,6	-3,3	-4,8
Saldo statistische verschillen in % BBP	-7,9	-7,3	-7,2	-7,0	-6,9
Monetaire sector:					
Internationale reservepositie in mln USD	426	485	556	491	372
Importdekking in maanden	3,0	3,6	3,9	3,1	2,2
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
Inflatie (in %)	22,0	9,1	6,4	3,4	3,4
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	68	80	91	94	95

Bron: Suryamodel maart 2018

Het invoeren van de btw zal vooral in 2019 een extra inflatie-impuls geven (een toename met 1,8 procent ten opzichte van het baselinescenario). De totale investeringen in de economie zijn hierdoor,

maar ook door de daling van de wereldmarktprijzen, op een wat lager niveau dan in het baselinescenario.

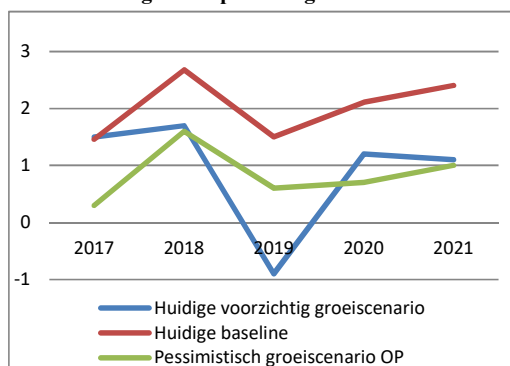
Door de dalende exportopbrengsten, maar ook vanwege een negatieve balans van de kapitaalrekening en negatieve statistische verschillen op de betalingsbalans daalt de deviezenreserve in deze periode tot circa USD 372 miljoen in 2021, wat een minimale importdekking van 2,2 maanden garandeert. Hierdoor zal de stabiele wisselkoers onder druk komen te staan.

Afwijking ten opzichte van het pessimistisch groeiprojectiescenario OP 2017–2021

Bij het huidige voorzichtig scenario is de groei in 2017 hoger ingeschat dan in het pessimistisch scenario van het OP, maar in 2018-2021 is de gemiddelde groei 0,2 procent lager geprojecteerd. In het huidige voorzichtig scenario zal er in 2019 sprake zijn van een inkrimping van de economie. Een lagere groei van de economie in 2018-2021 in dit scenario ten opzichte van het pessimistisch scenario in OP is veelal het gevolg van lagere exporten en investeringen (figuur 5 en 8).

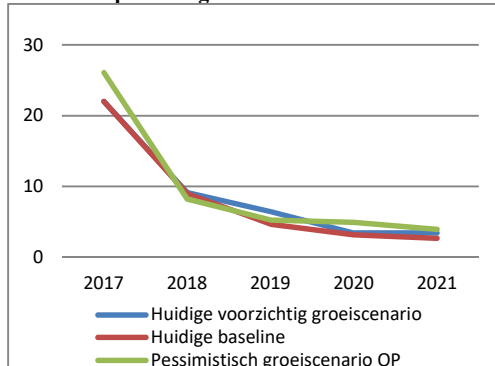
Inflatie in het huidige voorzichtig scenario verschilt niet veel met het pessimistisch scenario in het OP, terwijl het financieringstekort dat thans geprojecteerd is veel groter is dan de projecties van het pessimistisch scenario in het OP (figuur 6 en 7).

Figuur 5. Baseline, huidige voorzichtig en OP pessimistisch groeiscenario: Economische groei in percentage 2017-2021

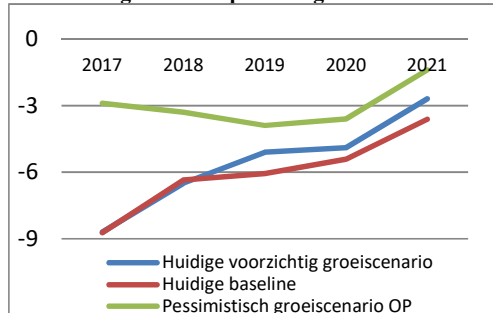
Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 6. Baseline, huidige voorzichtig en OP pessimistisch groeiscenario: Inflatie in percentage 2017-2021

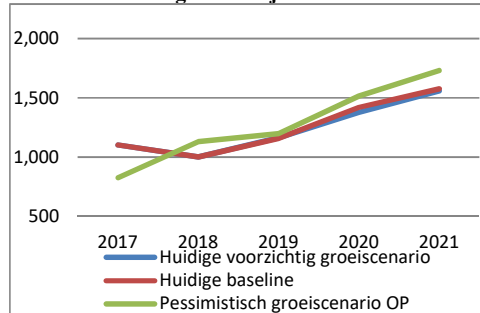
Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 7. Baseline, huidige voorzichtig en OP pessimistisch groeiscenario: Financieringstekort in percentage 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 8. Baseline, huidige voorzichtig en OP pessimistisch groeiscenario: Totale investeringen in miljoen USD 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Gewenst groeiscenario met beleidspakket

In het gewenst groeiscenario met beleidspakket worden de vooruitzichten van de wereldmarktprijzen van onze belangrijkste exportsectoren hoopvoller voorgesteld met een mogelijk pakket van beleidsmaatregelen, bij het doorrekenen van de indicatoren voor 2018-2021.

Assumpties

In dit scenario zijn de volgende assumpties met betrekking tot de goudsector, de overheidsfinanciën en de private sector opgenomen:

- *De goudsector:*
De goudprijs stijgt in 2018 met 6 procent⁷ en in 2019-2021 met 2 procent ten opzichte van de baselinescenario.
- *De overheidsfinanciën:*
  - De btw wordt in juli 2018 ingevoerd en de verwachte extra inkomsten in 2018, 2019 en 2020 zijn respectievelijk SRD 103 miljoen, SRD 602 miljoen en SRD 725 miljoen.
  - Om de reële lonen van de overheid na de invoering van btw op het niveau van 2017 te handhaven, is er sprake van een extra looncompensatie in 2018 en 2019 van respectievelijk 7,6 procent en 3,6 procent.
  - Vanwege de verkiezingen stijgen de personele lasten van de overheid in 2020 met 11 procent naast de materiële verkiezingsuitgaven van SRD 134 miljoen.
  - In de niet belasting sfeer zullen er in 2018 extra inkomsten gegenereerd worden door de verkoop van overheidsbezittingen van circa SRD 150 miljoen, door een versnelde inning van grondhuur en een verhoging van het canonbedrag op grondhuur waardoor zal SRD 130 miljoen extra geïnd worden.
  - De uitgaven aan gezondheidszorg voor wat betreft de dekking van de basiszorgverzekering (BAZO) en de kosten bij on- en minvermogenden worden generationaliseerd in 2018. De uitgangspunt is dat niet 100 procent maar 54 procent van de seniorenburgers, de kinderen tot 16 jaar en nog eens 25 procent van de bevolking tussen 17-59 jaar (on- en minvermogenden) bijstand ontvangen van de overheid. Deze groepen worden geacht zeer behoeftig te zijn. Dit komt neer op een totale besparing van circa SRD 60 miljoen op jaarbasis vanaf 2018.
  - De post subsidies wordt teruggebracht met SRD 85 miljoen door te gaan van object-naar subjectsubsidie bij water en electra.
- *De private sector:*
Er is een extra investeringsimpuls in de private sector van USD 20 miljoen in 2018, USD 40 miljoen in 2019 en USD 50 miljoen in 2020-2021.

Analyse en Projectie 2017-2021

De economie zal in de periode 2018–2021 gemiddeld met 3,4 procent groeien, dat is circa 1,2 procent hoger dan het gemiddeld groeipercentage in het baselinescenario (zie tabel 3). De verhoogde groei is het gevolg van de gestegen exporten door de prijsstijging van goud en de toename van de investeringen in de private sector.

De verhoogde salarissen, alsook de stijging van de materiële uitgaven van de overheid doen de totale overheidsuitgaven stijgen. De invoering van de btw en de andere inkomstenverhogende maatregelen in de niet belasting sfeer, alsook verhoogde inkomsten uit de goudsector, in samenhang met de uitgavenverlagende maatregelen (subsidiebeleid) van de staat, verbeteren het financieringstekort van de overheid met gemiddeld 2,4 procent per jaar ten opzichte van het baselinescenario; het financieringstekort in 2018, welk -5.8 procent van het BBP is, en zal in 2021 slechts -0,2 procent bedragen. De effectieve schuld-BBP ratio neemt door deze ontwikkeling af tot 57 procent in 2021.

Omdat de wisselkoers stabiel is, zal inflatie dalen in 2018-2021. Echter zal de inflatie in 2018 en 2019 hoger liggen dan in het baselinescenario, vanwege de invoering van de btw en het gewijzigd subsidiebeleid op de nutsvoorzieningen. Als tegemoetkoming geeft de overheid de landsdienaren een looncompensatie om hun koopkracht te versterken. Mede door deze koopkrachtversterkende maatregel is het consumptieniveau van de gezinnen in 2018–2021 gemiddeld 0,8 procent hoger dan in het baselinescenario.

De toegenomen consumptie en investeringen hebben hun weerslag op de importen, die eveneens aan het stijgen zijn met gemiddeld USD 123 miljoen op jaarbasis ten opzichte van het baselinescenario. Ook de exporten stijgen door verhoogde exportopbrengsten uit de mijnbouwsector en zijn op jaarbasis circa USD 361 miljoen hoger dan in het baselinescenario. Deze ontwikkelingen hebben een positieve

---

⁷ De gemiddelde goudprijs per troy ounce in de eerste twee maanden van 2018 is circa 6 procent hoger dan de gemiddelde prijs in 2017.

impact op de lopende rekening in het bijzonder en de totale betalingsbalans in het algemeen, aangezien de internationale reserve positie jaarlijks stijgt tot USD 744 miljoen in 2021 en de minimale 3 maanden importfinanciering in deze periode gegarandeerd is, waardoor de stabiliteit van de wisselkoers niet in gevaar komt.

Tabel 3. Resultaten gewenst groeiscenario met beleidspakket maart 2018

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector:					
Economische groei (in %)	1,5	5,3	2,1	2,7	3,4
BBP per capita in USD	5.957	7.070	7.366	7.750	8.101
BBP lopende marktprijzen in mln SRD	25.055	28.795	30.871	32.929	35.054
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-1,2	3,3	1,2	1,1	0,4
Netto reële lonen overheid (% verandering)	-1,6	0,0	0,0	6,5	-0,1
Consumptie van de gezinnen (% verandering)	-26,5	-6,9	4,0	8,6	3,0
Consumptie van de overheid (% verandering)	-19,6	44,9	-4,2	6,6	-9,8
Totale investeringen in mln USD	1103	1041	1252	1508	1712
Arbeidsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	-3,9	3,6	4,0	2,6	3,3
Sector overheid:					
Totale inkomsten in mln SRD	4.160	5.522	6.332	7.014	7.911
Belastinginkomsten	3.024	4.145	4.797	5.351	6.171
Niet-belasting inkomsten	1.136	1.377	1.535	1.663	1.740
Schenken	0	0	0	0	0
Totale uitgaven in mln SRD	6.347	7.239	7.523	7.969	7.974
Personele uitgaven	1.901	2.103	2.241	2.488	2.563
Subsidies	1.723	1.740	1.794	1.820	1.846
Materiële uitgaven	1.073	1.584	1.633	1.790	1.681
Interest	687	790	800	802	800
Kapitaaluitgaven	964	1.023	1.055	1.070	1.085
Overall balance (financieringstekort) in % BBP	-8,7	-5,8	-3,7	-2,8	-0,2
Trekkingen op buitenlandse leningen in mln USD	314	150	150	100	100
Binnenlandse financieringssaldo in % BBP	-2,1	7,9	0,6	0,4	-0,3
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	88	75	66	63	60
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	73	63	61	61	57
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln. USD	2.112	2.672	2.744	2.729	2.880
<i>Waarvan exporten mineralensector in mln USD</i>	1.541	1.936	1.945	1.885	1.962
Importen goederen en diensten in mln USD	1.721	1.690	1.883	2.112	2.299
Saldo lopende rekening in % BBP	10,4	19,7	16,0	11,3	11,6
Saldo kapitaalrekening in % BBP	-2,5	-6,9	-2,5	-3,2	-4,7
Saldo statistische verschillen in % BBP	-7,9	-6,9	-6,4	-6,0	-5,6
Monetaire sector:					
Internationale reservepositie in mln USD	426	535	684	723	744
Importdekking in maanden	3,0	3,8	4,4	4,1	3,9
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
Inflatie (in %)	22,0	11,6	8,2	4,4	3,1
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	68	76	84	86	87

Bron: Suryamodel maart 2018

Afwijking ten opzichte van het gewenste groeiscenario OP 2017–2021

In het huidige gewenste groeiscenario ligt het groeicijfer in 2018 veel hoger dan in het OP door de ontwikkelingen in de goudsector, maar lager in de daaropvolgende jaren (2019-2021), vanwege een veel lager niveau van geprojecteerde investeringen in het huidige groeiscenario ten opzichte van het OP (zie figuur 9 en 12).

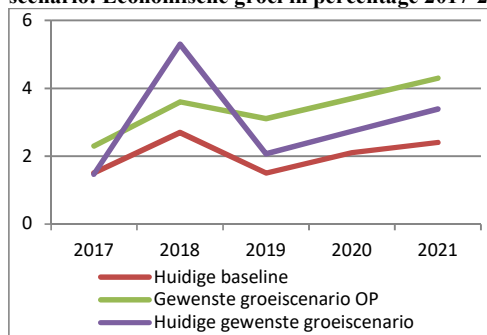
Het verloop van inflatie in 2018-2021 in het huidige groeiscenario wijkt niet veel af van het groeiscenario in OP. Inflatie in dit scenario na 2020 is op een lager niveau dan in het OP (zie figuur 10).

Zoals ook tot uiting is gekomen in de voorgaande scenario's, wijkt het verloop van het financieringssaldo van de overheid in het huidige groeiscenario enorm af van het scenario in OP. In het

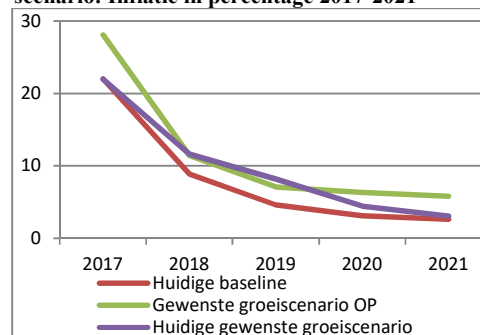
huidige scenario wordt er in 2021 een bescheiden tekort van -0,2 procent gerealiseerd ten opzichte van het overschot van 1,1 procent in het OP (zie figuur 11).

Figuur 9. Baseline, huidige - en OP gewenste groei-scenario: Economische groei in percentage 2017-2021

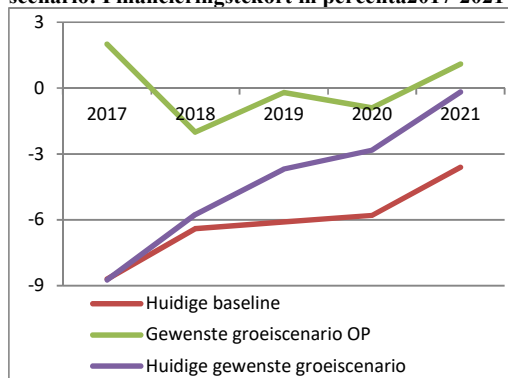
Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 10. Baseline, huidige - en OP gewenste groei-scenario: Inflatie in percentage 2017-2021

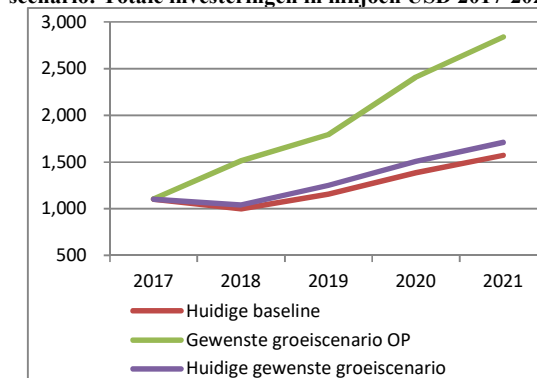
Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 11. Baseline, huidige - en OP gewenste groei-scenario: Financieringstekort in percenta2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Figuur 12. Baseline, huidige - en OP gewenste groei-scenario: Totale investeringen in miljoen USD 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en maart 2018

Conclusies

De internationale ontwikkelingen, met name op het gebied van de wereldmarktprijzen en de ontwikkelingen ten aanzien van de productie, de export en de investeringen binnen de mineralensector (goud en aardolie) hebben nog steeds een enorme invloed op de groei van onze economie. De productie van de niet-mineralensector die in 2016-2017 significant inkromp vanwege de economische recessie, komt langzaam opgang.

Willen we een hogere economische groei realiseren dan in de scenario's tot uiting is gekomen, dan zullen de investeringen in de (niet-minerale) private sector moeten toenemen. Een goed investeringsklimaat met een stabiele wisselkoers en lage inflatie is hierbij van belang.

Een toename van de economische groei door slechts het consumptieniveau (van de overheid en de gezinnen) te stimuleren, zonder een significante toename van (private) investeringen en binnenlandse (importvervangende) productie, zal op den duur druk uitoefenen op de deviezenreserve en de stabiliteit van de wisselkoers in gevaar brengen.

De overheid speelt bij het creëren van een stabiel economisch klimaat een voorname rol. Het drastisch terugdringen van haar financieringstekort om zo inflatie te beheersen, is hierbij van belang. Om het financieringstekort terug te brengen, zal een samenhangend beleidspakket met inkomstenverhogende en uitgavenverlagende maatregelen, genomen moeten worden.

In het voorzichtig en het gewenst groeiscenario zijn onder meer de maatregelen, waarover al enige tijd gesproken wordt, meegenomen met een beter financieringsresultaat dan in het baselinescenario, in de periode 2018-2021. Het gaat hierbij onder andere om de invoering van btw in 2018, extra looncompensatie in 2018 en 2019, extra inkomsten genereren door de verkoop van overheidsbezittingen, een versnelde inning van grondhuur en een verhoging van het canonbedrag op

grondhuur in 2018, de rationalisatie van de uitgaven aan gezondheidszorg voor wat betreft de dekking van de basiszorgverzekering (BAZO) en de kosten bij on- en minvermogenden in 2018 en de omzetting van object- naar subjectsubsidie voor de nutsvoorzieningen.